

Diyabette tanı karmaşası: Tip 1 ve tip 2 dışı diyabet tipleri

Prof. Dr. Hulusi Atmaca

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp
Fakültesi

Endokrinoloji Bilim Dalı SAMSUN

TABLO 1.3: Diabetes mellitusun etiyolojik sınıflaması

I. Tip 1 diyabet (Genellikle mutlak insülin noksanlığına sebep olan β -hücre yıkımı vardır)	
A. İmmün aracılıklı B. İdiyopatik	
II. Tip 2 diyabet (İnsülin direnci zemininde ilerleyici insülin sekresyon defekti ile karakterizedir)	
III. Gestasyonel diabetes mellitus (GDM) Gebelik sırasında ortaya çıkan ve genellikle doğumla birlikte düzelen diyabet.	
IV. Diğer spesifik diyabet tipleri	
<p>A. β-hücre fonksiyonlarının genetik defekti (monogenik diyabet formları)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20. Kromozom, HNF-4α (MODY1) • 7. Kromozom, Glukokinaz (MODY2) • 12. Kromozom, HNF-1α (MODY3) • 13. Kromozom, IPF-1 (MODY4) • 17. Kromozom, HNF-1β (MODY5) • 2. Kromozom, NeuroD1 (MODY6) • 2. Kromozom, KLF11 (MODY7) • 9. Kromozom, CEL (MODY8) • 7. Kromozom, PAX4 (MODY9) • 11. Kromozom, INS (MODY10) • 8. Kromozom, BLK (MODY11) • Mitokondriyal DNA • 11. Kromozom, Neonatal DM (Kir6.2, ABCC8, KCNJ11 mutasyonu) • Diğerleri <p>B. İnsülinin etkisindeki genetik defektler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leprechaunism • Lipoatrofik diyabet • Rabson-Mendenhall sendromu • Tip A insülin direnci • Diğerleri <p>C. Pankreasın ekzokrin doku hastalıkları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fibrokalkülöz pankreatopati • Hemokromatoz • Kistik fibroz • Neoplazi • Pankreatit • Travma/pankreatektomi • Diğerleri <p>D. Endokrinopatiler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akromegali • Aldosteronoma • Cushing sendromu • Feokromositoma • Glukagonoma • Hipertiroidi • Somatostatinoma • Diğerleri 	<p>E. İlaç veya kimyasal ajanlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atipik anti-psikotikler • Anti-viral ilaçlar • β-adrenerjik agonistler • Diazoksid • Fenitoin • Glukokortikoidler • α-İnterferon • Nikotik asit • Pentamidin • Proteaz inhibitörleri • Tiyazid grubu diüretikler • Tiroid hormonu • Vacor • Diğerleri (post transplant diyabet) <p>F. İmmün aracılıklı nadir diyabet formları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anti-insülin reseptör antikorları • "Stiff-man" sendromu • Diğerleri <p>G. Diyabette ilişkili genetik sendromlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alström sendromu • Down sendromu • Friedreich tipi ataksi • Huntington korea • Klinefelter sendromu • Laurence-Moon-Biedl sendromu • Miyotonik distrofi • Porfiriya • Prader-Willi sendromu • Turner sendromu • Wolfram (DIDMOAD) sendromu • Diğerleri <p>H. Enfeksiyonlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konjenital rubella • Sitomegalovirus • Koksaki B • Diğerleri (adenovirus, kabakulak)

- Tip1 - tip2 DM?
- Geleneksel ADA sınıflandırmasına uymayan diyabet formları

Diyabet tipinin belirlenmesi

- Farklı klinik seyir, insülin tedavisi, diğer otoimmün hastalıkların eşlik etmesi
- Farklı KVH risk faktörleri

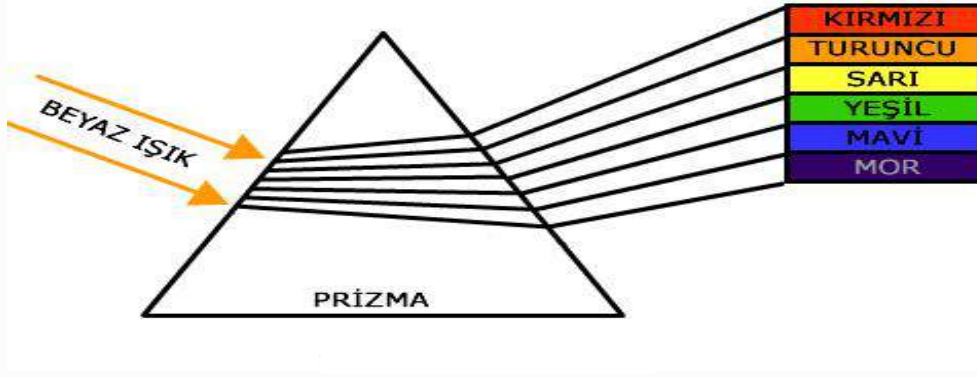
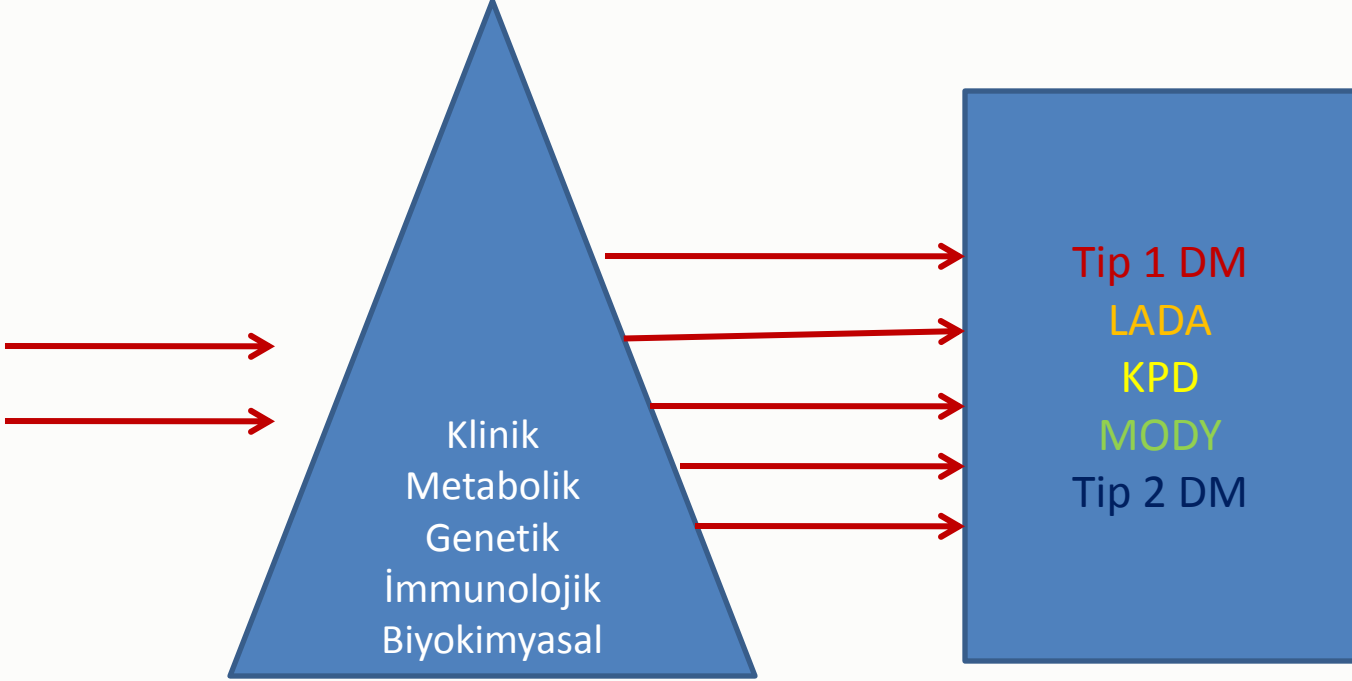
	Tip 1 DM	Tip ?	Tip 2 DM
Kilo	Zayıf		Obez (%80)
Tanı anında	Semptomatik		Hafif/asemptomatik
Aile öyküsü	Zayıf		Güçlü
Tanı anında HT	Nadir		%40
Tanı anında	Sıklıkla ketonüri		Nadir
Hiperglisemiye yanıt	Sadece insülin		Diyet/OAD
Tanı anında oto Ab	%90		-
Görülme yaşı	Hemen her yaşta		Yaşla sıklık ↑

I. **Tip 1 diyabet** (Genellikle mutlak insülin noksanlığına sebep olan β -hücre yıkımı vardır)

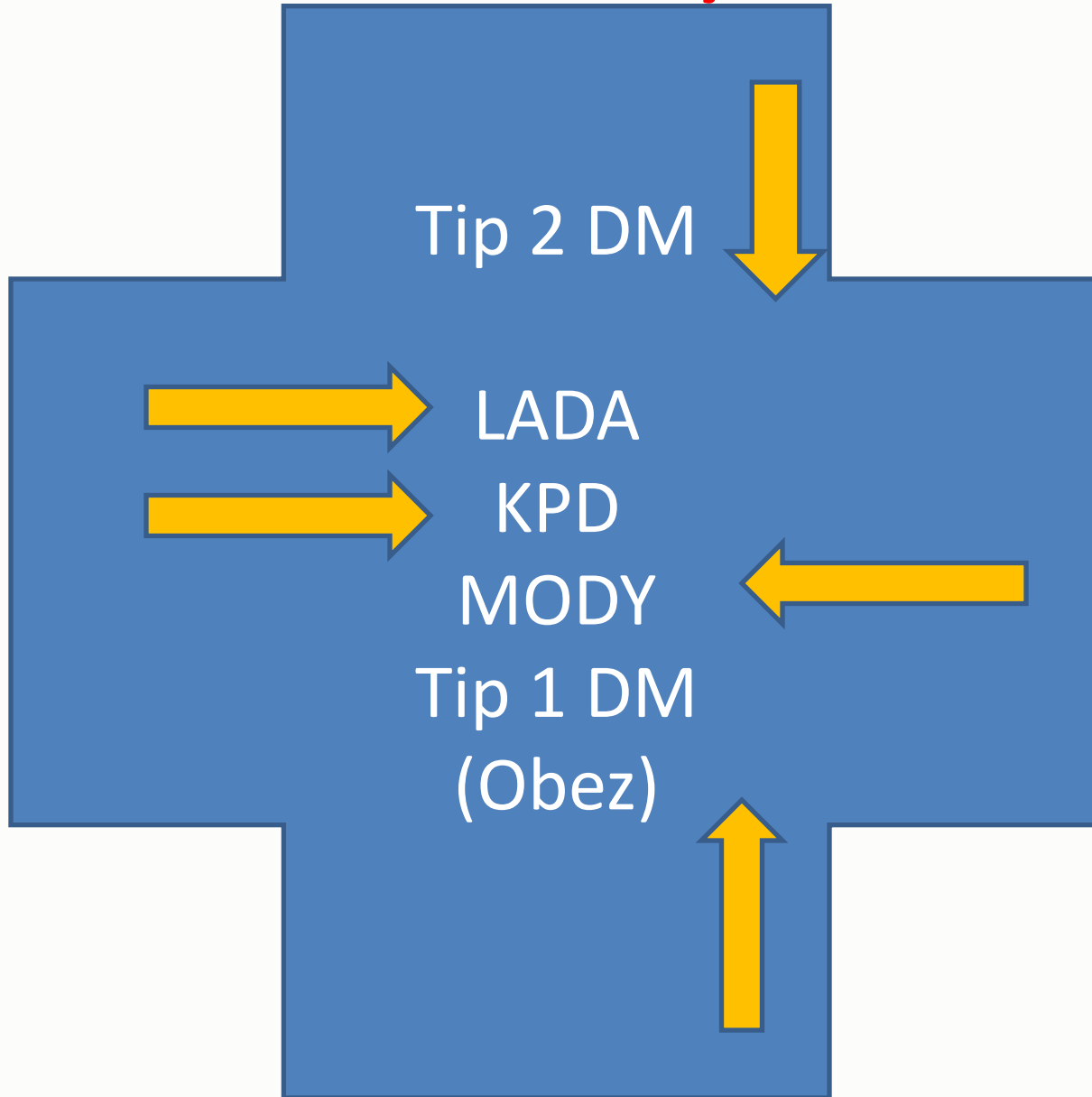
A. İmmün aracıtlı

B. İdiyopatik

II. **Tip 2 diyabet** (İnsülin direnci zemininde ilerleyici insülin sekresyon defekti ile karakterizedir)

DİYABET KAVŞAĞI

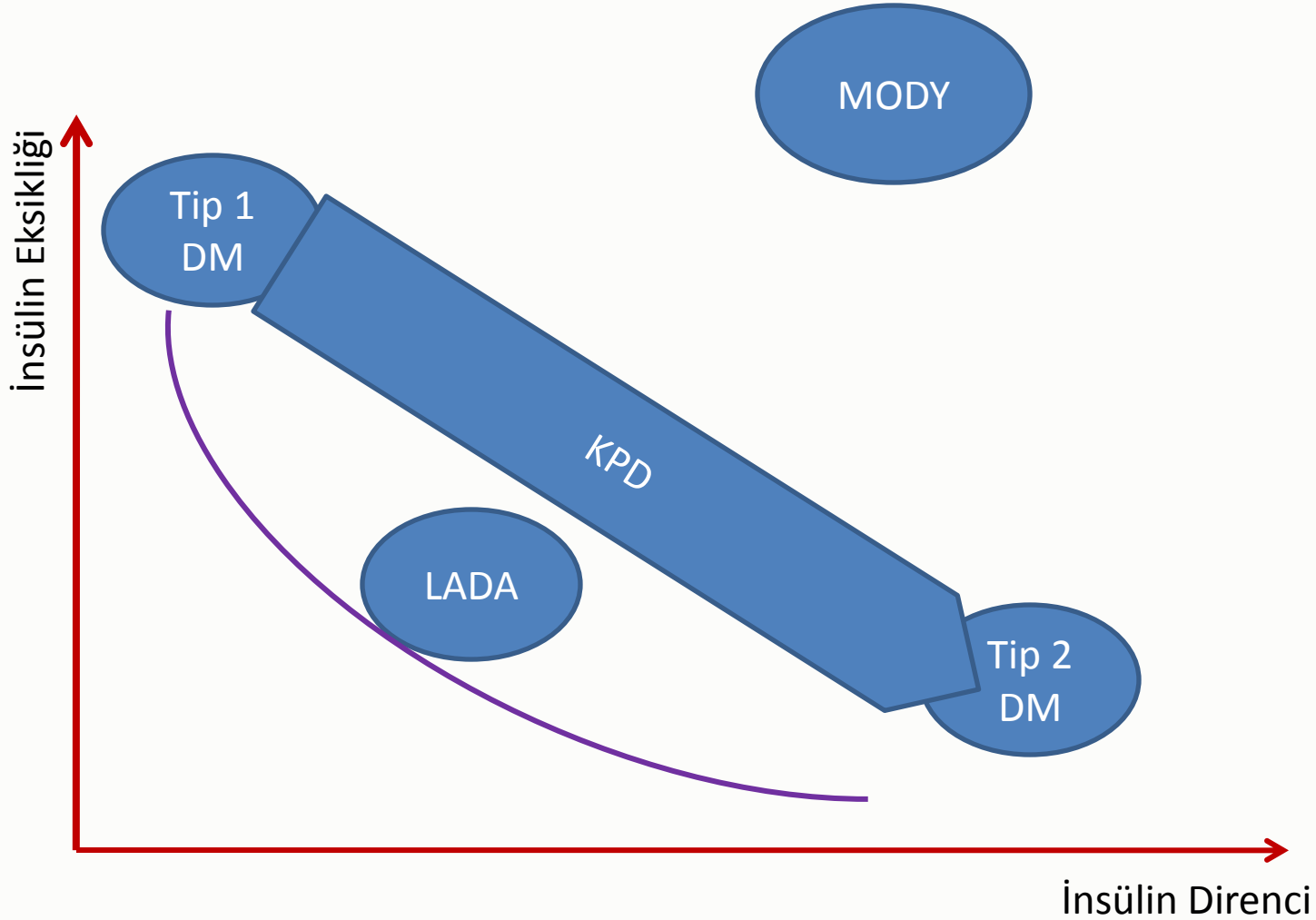

25

15

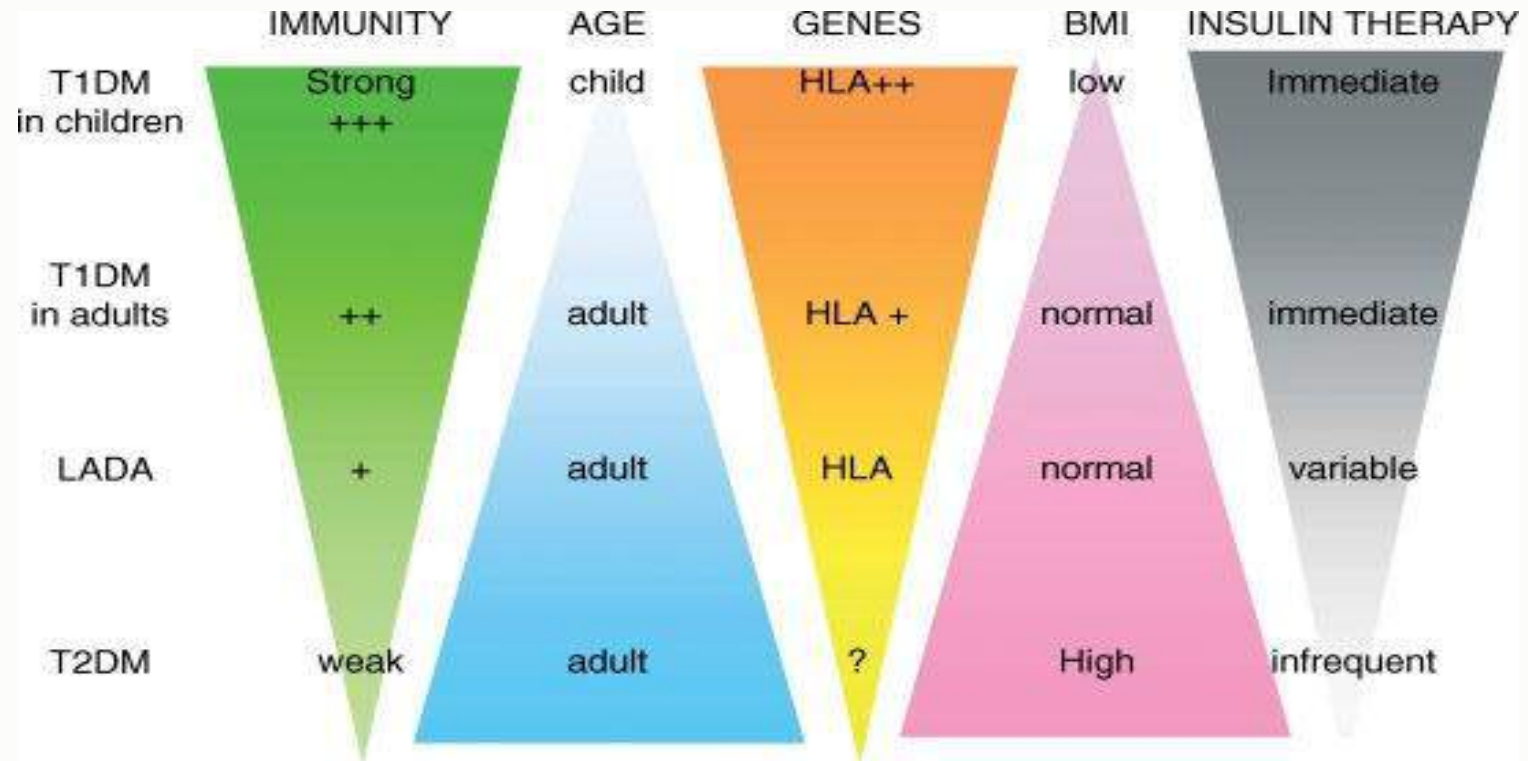
YAŞ

İnsülin direnci –İnsülin eksikliği

DIYABET SPEKTRUMU

Latent Autoimmune Diabetes in Adults (LADA)

- ~%10 fenotipik tip 2 DM: En az bir adacık oto Ab +
- Zamanla kilo kaybı, ketozis, stabil olmayan glukoz ve azalmış c-peptid gelişebilir
- %50'sinde 6 yılda insülin gereksinimi olur
- Klasik çocukluk çağı tip 1 DM'dan daha sık görülür

Çocuklarda tanıda oto Ab:%85-90

- İnsulin (IAA):%90 (insülin kullanımı 2 hft> Ab +)
- ICA
- Anti GAD65:%65-80
- Tirozin fosfataz (IA-2):%65-80
- Zinc transporter 8 (ZnT8):%60-80

	Tip 1 DM	LADA	Tip 2 DM
Kilolu/Obez	%20-30	Orta	%90
Tanı anında	Semptomatik	Hafif/asemptomatik	Hafif/asemptomatik
Aile öyküsü	%10	%40	%75-90
Tanı anında HT	Nadir	Nadir değil	%40
Tanı anında	Sıklıkla ketonüri	Nadir	Nadir
Hiperglisemiye yanıt	Sadece insülin	Diyet/OAD	Diyet/OAD
Tanı anında oto Ab	%90	%100	-
Genotip	HLADQB1	HLADQB1 TCF7L2	TCF7L2
Görülme yaşı	Hemen her yaşta Çoğu<25 yaş	>30	Yaşla sıklık ↑ Çoğu > 25 yaş

LADA

- Tanı yaşı > 30
- 6 ay> insülin ihtiyacı olmayan
- Diyabetle ilişkili en az 4 Ab'dan birinin +

-ICAs

-GAD65

-IA-2

-İnsulin

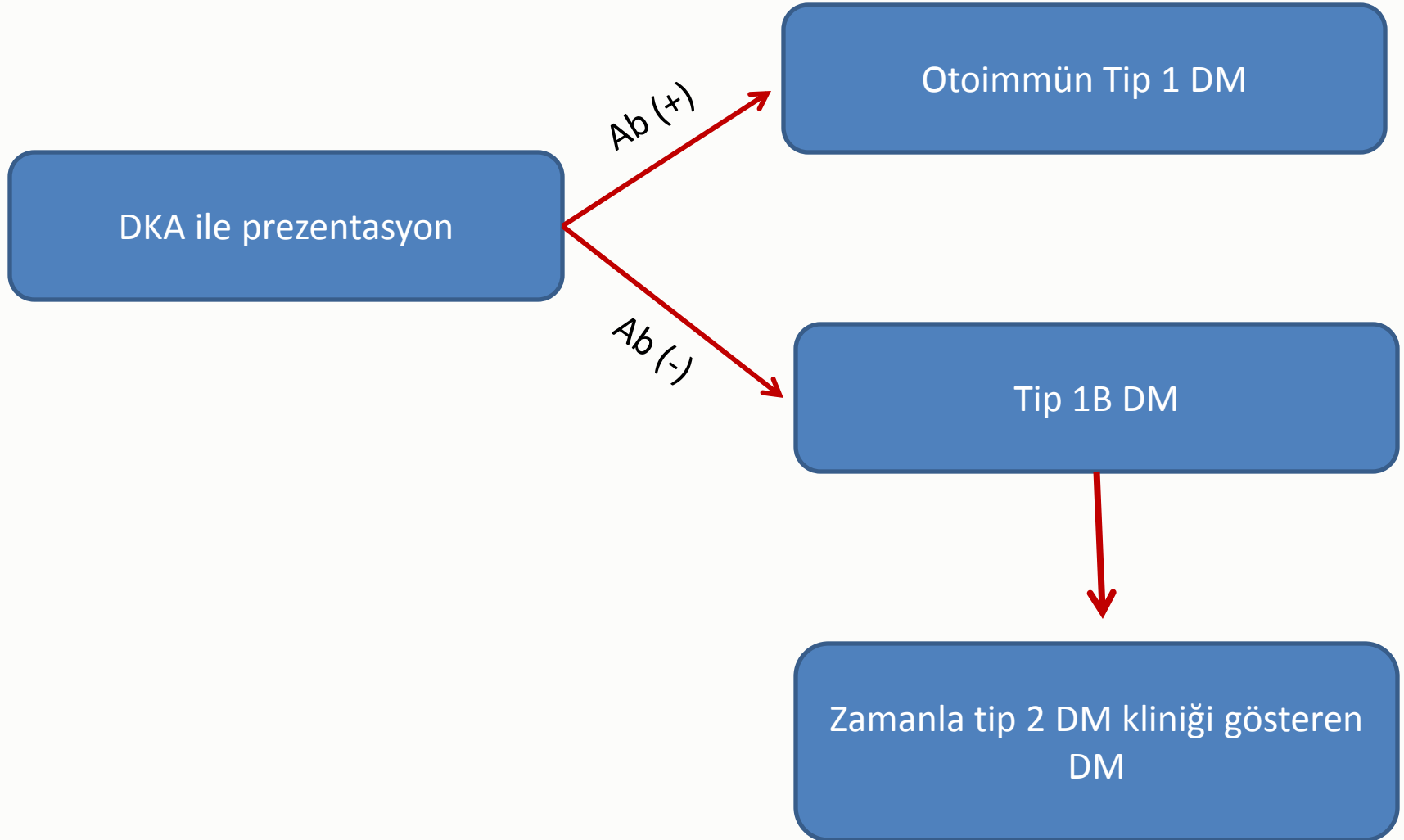
Vaka 1

- 34 Y, Kadın
- 10 gündür halsizlik, baş dönmesi, çok su içme, sık idrara çıkma, ağız kuruluğu
- ÖG: 7 ay önce doğum (3870 gr sağlıklı bebek)
- SG: Dede DM
- VKİ: 32 kg/m² , dehidrate
- Laboratuar: Glukoz: 406 mg/dl pH: 7.12 HCO₃: 4.7 mmol/l, PCO₂: 14.5 mmol/l, O₂ sat: % 98
- Ketonüri: +++
- A1C: % 10

Vaka 1

- DKA tedavisi
- KŞ regülasyonu sağlandı
- Anti-GAD negatif
- Karışım insülin ile taburcu edildi
- Kontrollerinde hipoglisemileri gelişen hastanın insülin dozları tedrici olarak azaltılarak kesildi
- HbA1c % 6,2, bazal C-peptidi: 3.92

DKA ile başvuran hastalar !

Ketosis Prone Diabetes Mellitus (KPD)

- Bazen diyabet tipi tekrar gözden geçirilmelidir (1)
- Reversible diabetes (geçici insülin ihtiyacı) (2)
- Remission of diabetes (3)
- Obez ve Ab negatif (-) ve DKA ile prezentasyon ve zamanla insülininsiz kalabilen (4)
- 2002: Ketosis-prone diabetes mellitus (5)

¹Dodu et al, 1967

²Adadevoh et al, 1968

³Oli et al. 1978

⁴Winter et al. 1987

⁵Sobngwi et al.2002

DKA ve DM

- DKA ile ortaya çıkan diyabetin %12'si tip 2 DM*
- DKA: hepsi genç değil, otoimmün değil ve bazısında kalıcı insülin sekresyonu var **
- DKA ve şiddetli insülin eksikliği ile başvurup takiben insülin sekresyonu hatta glukoz toleransı düzelen hastalar***

*Henriksen ve ark. 2007

**Balasubramanyam ve ark. 2006

***Sobngwi ve ark. 2002; Mauvais-Jarvis ve ark. 2004

KPD

- Erken β -hücre disfonksiyonu (DKA) ile ortaya çıkan
- Bazen unprovoked ketozis
- Fakat klasik otoimmün tip 1 diyabeti fenotipi olmayan
- Zamanla insülin ihtiyacı ortadan kalkabilen

KPD: A β Sistemi

A:Ab

β : β hücre rezervi

Table 1 A β system of ketosis-prone diabetes mellitus*†

Class	Autoanti bodies	β -cell reserve	Phenotype	Family history	Prevalence in USA	Non-insulin requiring at 6 months
A+ β -	Present	Absent	Type 1		8%	0%
A+ β +	Present	Present	Type 2/LADA		18%	45%
A- β -	Absent	Absent	Type 1	Strong, Type 2 in 85% of cases‡	20%	0%
A- β +	Absent	Present	Present with (provoked or unprovoked) diabetic ketoacidosis, progress as Type 2§		54%	51%

*Balasubramanyam *et al.* Accuracy and predictive value of classification schemes for ketosis-prone diabetes. *Diabetes Care* 2006; 29: 2575 [26].

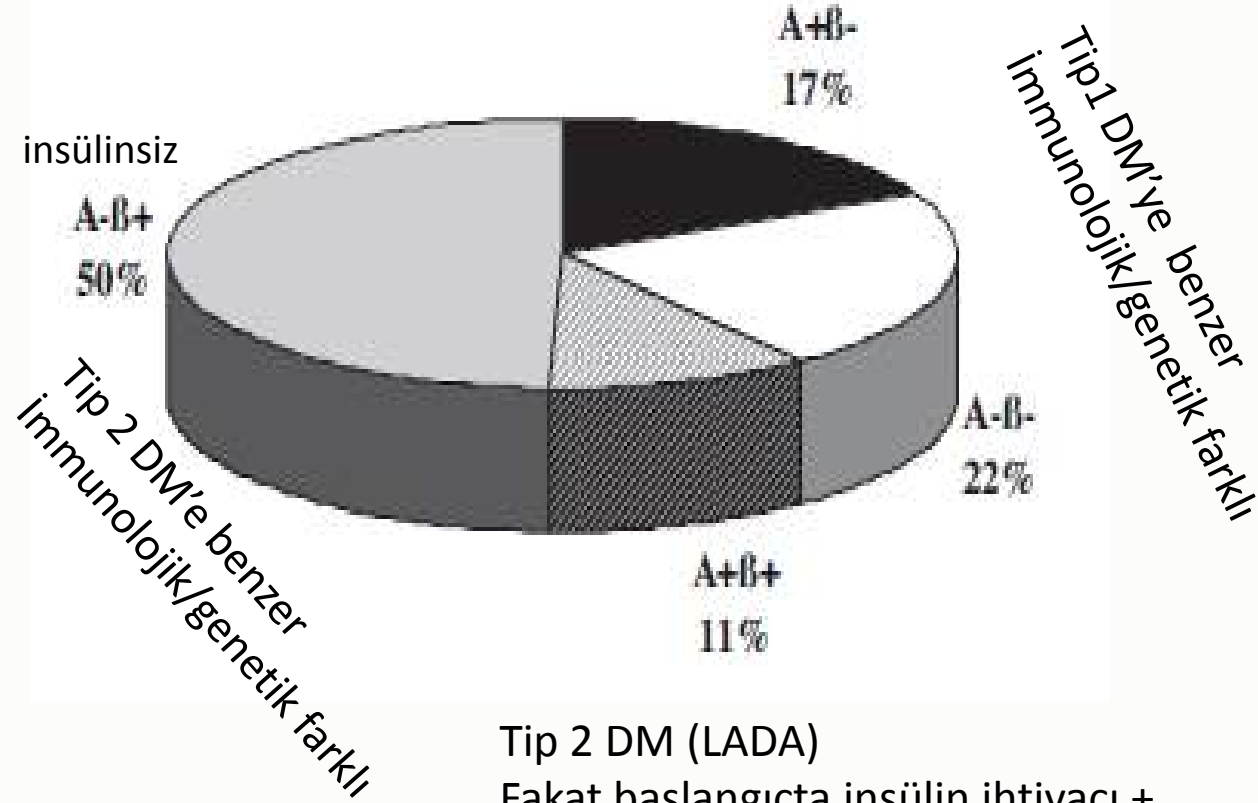
†Banerji and Dham. A comparison of classification schemes for ketosis-prone diabetes. *Nat Clin Pract Endocrinol Metab* 2007; 3: 506 [84].

‡Haaland *et al.* A β -subtype of ketosis-prone diabetes is not predominantly a monogenic diabetic syndrome. *Diabetes Care* 2009; 32: 873 [85].

§Nalini R *et al.* Presence or absence of a known diabetic ketoacidosis precipitant defines distinct syndromes of 'A- β +' ketosis-prone diabetes based on long-term β -cell function, human leukocyte antigen class II alleles and sex predilection. *Metabolism* 2010; 59: 1448 [86].

KPD

Tip 2 DM
Fakat DKA +
1 yılda %50 hasta insülin-siz

Tip 2 DM (LADA)
Fakat başlangıçta insülin ihtiyacı +
1 yılda %44 hastada insülin kesilir

LADA ve KPD

LADA

- Daha genç
- Daha az kilolu
- MS daha nadir
- HLA-ilişkili
- Ab +
- İnsülin sekresyon kapasitesi daha az
- İnsülin direnci daha az
- Başta insülin gerekmez
- DKA ile prezente olmaz

KPD

- Sadece bir kısmında Ab +
- Zamanla insülin sekresyonu artar ve insüline ihtiyaç azalabilir
- Bütün hastalar başta insülin ihtiyacı gösterirler
- DKA ile prezente olur

DKA ile gelen hasta:

- Tipik klinik (genç, zayıf): İnsülin başlanır (Tip 1 DM)
- Atipik prezentasyon:

- Daha yaşlı
- Zayıf olmayan
- Spontan kilo kaybı yok

- C-peptid
- Ab (GAD65, IA-2)

- Sonuca göre insüline devam veya insülin kesilir

KPD Tedavi

Standart DKA tedavisi ve KŞ regülasyonu

$\beta +$
Preprandial :90-130
Gece/pik PP<180 mg/dl

%50 insülin dozu ↓

KŞ regüle ise insülin kesilir
(KŞ>200 ⇒ keton takibi)
insülin kesilme süreci:10-14 hafta veya daha uzun

$\beta - \Rightarrow$ insüline devam

KŞ yüksek, ketozis +

KŞ yüksek ve ketozis yok:
OAD (A- $\beta + \Rightarrow$ Mtf/Pio)

KŞ regüle: Yaşam biçimi

$\beta +$ hastalarda zamanla β rezervi

Antikor pozitifliği

Tip 1 diyabet ile ilişkili HLA

Balasubramanyam ve ark. 2008

Vaka 1

- 34 Y, Kadın
- 10 gündür halsizlik, baş dönmesi, çok su içme, sık idrara çıkma, ağız kuruluğu
- ÖG: 7 ay önce doğum (3870 gr sağlıklı bebek)
- SG: Dede DM
- FM: VKİ: 32 kg/m²
- Laboratuvar: Glukoz: 406 mg/dl pH: 7.12 HCO₃ mmol/l: 4.7 PCO₂: 14.5 mmol/l, O₂ sat: % 98
- Ketonüri: +++
- HbA1: % 10

Vaka 1

- DKA tedavisi
- KŞ regülasyonu sağlandı
- Anti-GAD negatif
- Karışım insülin ile taburcu edildi
- Kontrollerinde hipoglisemileri gelişen hastanın insülin dozları tedrici olarak azaltılarak kesildi
- HbA1c % 6,2, bazal C-peptidi: 3.92

75 gr OGTT

	0.dk	30.dk	60.dk	90.dk	120.dk
Glukoz (mg/dl)	99	156	138	98	77
İnsülin (μ U/ml)	16.7	85.2	63.6	39.8	20.1

Hasta diyet ile takibe alındı

KPD: A β Sistemi

A:Ab

β : β hücre rezervi

Table 1 A β system of ketosis-prone diabetes mellitus*†

Class	Autoanti bodies	β -cell reserve	Phenotype	Family history	Prevalence in USA	Non-insulin requiring at 6 months
A+ β -	Present	Absent	Type 1		8%	0%
A+ β +	Present	Present	Type 2/LADA		18%	45%
A- β -	Absent	Absent	Type 1	Strong, Type 2 in 85% of cases‡	20%	0%
A- β +	Absent	Present	Present with (provoked or unprovoked) diabetic ketoacidosis, progress as Type 2§		54%	51%

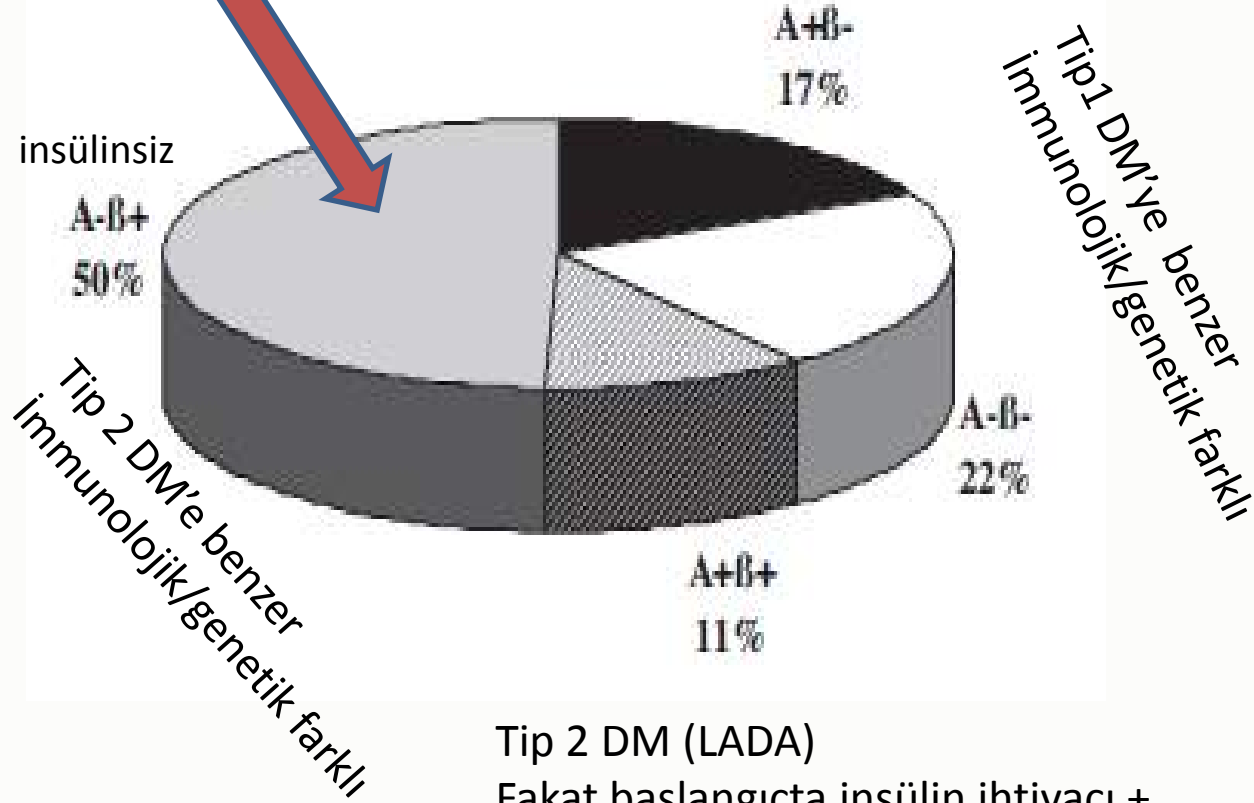
*Balasubramanyam *et al.* Accuracy and predictive value of classification schemes for ketosis-prone diabetes. *Diabetes Care* 2006; 29: 2575 [26].

†Banerji and Dham. A comparison of classification schemes for ketosis-prone diabetes. *Nat Clin Pract Endocrinol Metab* 2007; 3: 506 [84].

‡Haaland *et al.* A β -subtype of ketosis-prone diabetes is not predominantly a monogenic diabetic syndrome. *Diabetes Care* 2009; 32: 873 [85].

§Nalini R *et al.* Presence or absence of a known diabetic ketoacidosis precipitant defines distinct syndromes of 'A- β +' ketosis-prone diabetes based on long-term β -cell function, human leukocyte antigen class II alleles and sex predilection. *Metabolism* 2010; 59: 1448 [86].

Tip 2 DM
Fakat DKA +
1 yılda %50 hasta insülin
süz

Tip 2 DM (LADA)
Fakat başlangıçta insülin ihtiyacı +
1 yılda %44 hastada insülin kesilir

Double diyabet (Tip1 DM+ID)

- Obezite prevalansının ve insülin kullanımının artması
- İnsülin direnci eşlik eder ve daha yüksek doz insüline ihtiyaç gösterirler
- Klasik tip 1DM'ye göre ↑
  - Ailede tip 2 DM öyküsü sıklığı
  - HT
  - Albuminüri
  - Aterojen lipid profili
  - KAH

İnsülin gereksinime progresyon

- 1-Ab'lar: çoklu Ab'lar, yüksek anti GAD titresini
- 2-Genç yaş
- 3-Düşük endojen insülini sekresyonu
- 4-VKİ düşüklüğü
- 5-Tanıda yüksek A1C

Turner ve ark. 1997

Balasubramanyam ve ark. 2006

β -hücre rezervi

- En erken DKA dan 1 hafta sonra
- Kısa-orta etkili insülin, metformin, TZD son dozundan en az 10 saat sonra
- Uzun etkili insülin ve SU'den en az 24 saat sonra
- Açlık C-peptid < 1 ng/ml
- 1 mg glukagon iv: 5-10 dk içinde pik C-peptid < 1.5 ng/ml
- Açlık C-peptid (nmol/l)/glukoz (nmol/l)x100 <11
- Açlık C-peptid (nmol/l)/glukoz (nmol/l)x100 >11 (6. ayda insülin bağımsızlığını predikte eder)

β hücre otoimmünitesi

- Anti GAD65 ve IA-2 (insülinoma associated protein 2)
- Yüksek sensitivite ve spesifiteye sahip kitlerle ölçülmeli
- Normalin üst sınırı çalışılan ırka göre belirlenmeli

Vaka 2

- 28 Y, Kadın
- 11 yıl önce diyabet tanısı konmuş (17 Yaş)
- İlk bir yıl adını hatırlamadığı OAD verilmiş
- Sonra NPH ve kristalize insülin verilmiş
- Gelişen hipoglisemiler nedeni ile 1 yıl önce insülini kesmiş
- Bu süre içinde herhangi bir sorun yaşamamış, hiç komaya girmemiş, kan şekerini takip etmemiş
- Baba ve babaanne DM

Fizik Muayene

- TA:120/70 mm Hg
- Bel çevresi:84 cm, Boy:1.58 m, VA:62 Kg,
VKI:25 Kg/m²

Laboratuvar

- A1C: %9.9
- AKŞ:197 mg/dl
- Spot idrar protein ve glukoz (-)
- Mikroalbuminüri (-)
- Ketonüri (-)
- T. Kolesterol:131 mg/dl
- TG:79 mg/dl
- HDL-K:36 mg/dl
- LDL-K:79 mg/dl

Vaka 3

- 30 Y, Kadın, Araştırma görevlisi
- Gebelik planlayan hasta kontrol amacıyla başvurdu
- Öyküsünde ilk olarak tıp fakültesi öğrencisi iken (20 yaş) AKŞ'ni 110 mg/dl ölçmüştü
- Sonraki ölçümlerde AKŞ:100-120 mg/dl ve TKŞ:100-140 mg/dl
- Boy:170 cm, VA:59 Kg, VKİ:20 Kg/m²
- Anne: 45 yaşında DM tanısı almış, gliclazid ve metformin tedavisi altında diyabeti regüle
- Anneanne:35 yaşında ex
- 5 kardeşler, kardeşlerde bilinen diyabet yokmuş
- Dede ve ninelerde bilinen DM öyküsü yok

Vaka 3

- AKŞ:115 ve 127 mg/dl, TKŞ:120 mg/dl
- A1C:%5.93
- Glikozüri(-)
- T.Kolesterol:203 mg/dl
- TG:117 mg/dl
- HDL:78 mg/dl
- LDL:102 mg/dl

SPESİFİK DİYABET TİPLERİ

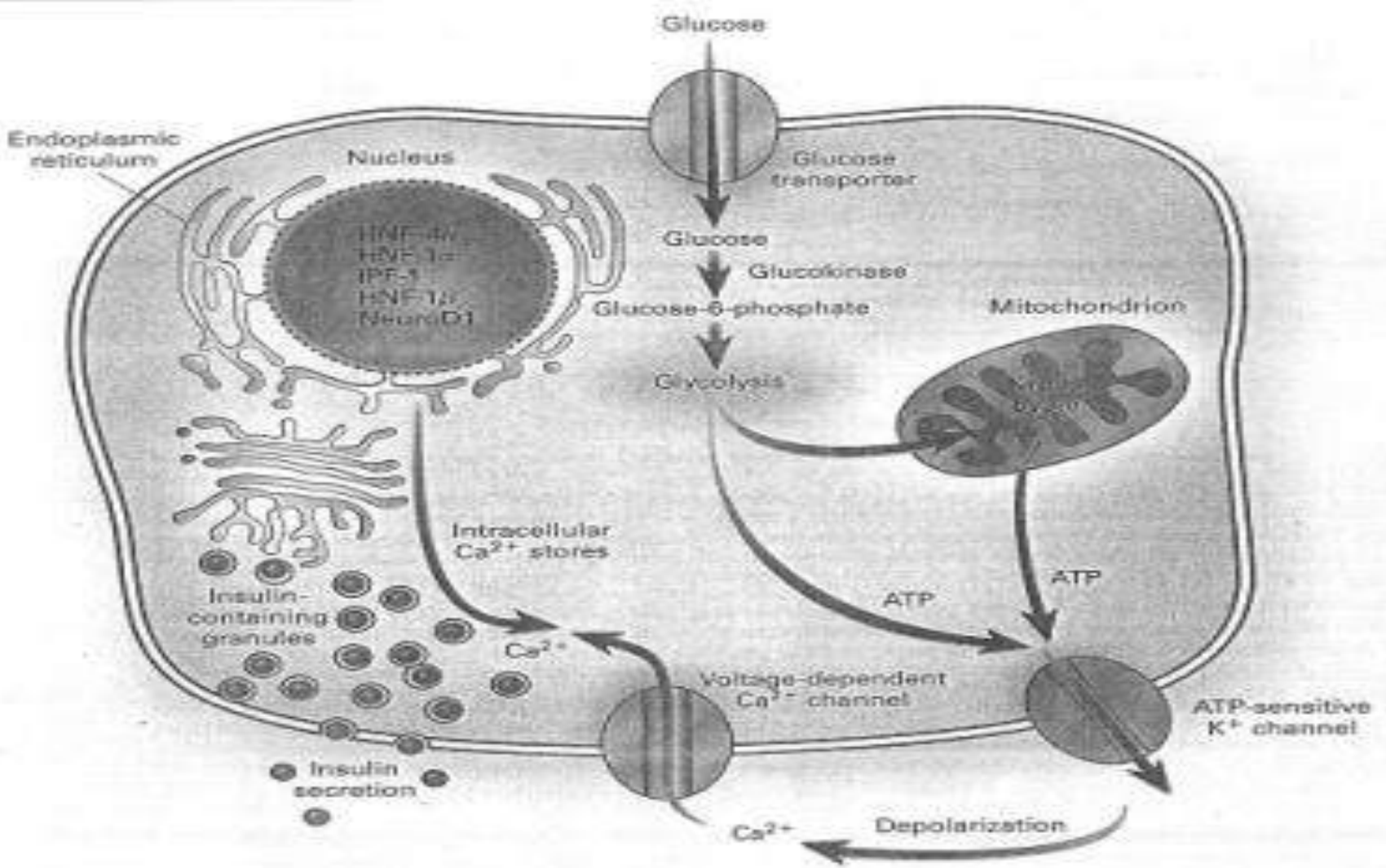
β -hücre fonksiyonlarının genetik defekti (monogenik diyabet formları)

MODY

Mitokondriyal DNA

Neonatal diyabet

Diğerleri

Bu genler β hücrede ifade edilirler, bu genlerin herhangi birindeki bir mutasyon β hücre disfonksiyonuna yol açar.

Bu genler aynı zamanda karaciğer, böbrek gibi başka dokularda da ifade edilirler

Bu nedenle değişik MODY tiplerinde karaciğer ve böbrek bozuklukları eşlik edebilir

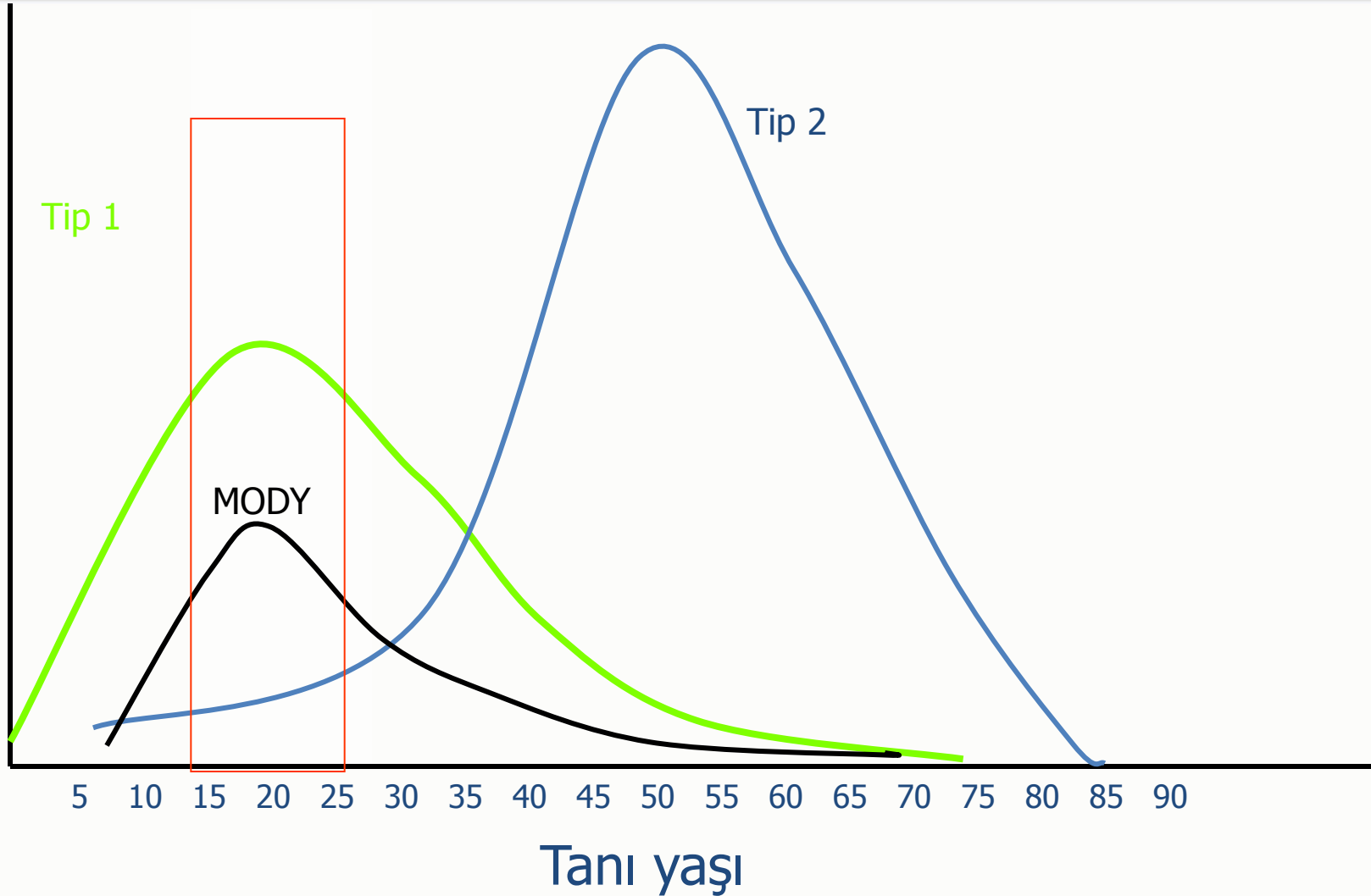
Maturity-Onset Diabetes of the Young (MODY)

- Gençlerin tip 2 diyabeti
- Tüm diabetiklerin %1-5'ni oluşturur (bilinen)
- Genellikle <25 yaşlarında görülür (nadiren 50 yaşına kadar)
- Genellikle obez olmayan ve metabolik sendrom komponentlerini içermeyen
- LADA veya tip 1 DM'nin aksine zamanla kan şekeri yükselişi daha tedricidir
- Ketoz gelişmeyen diyabet

Maturity-Onset Diabetes of the Young (MODY)

- OD geçer (etkilenen bireyin hastalığı çocuklarına geçirme Őansı %50)
- Gcl aile öyküsü (en az 2 jenerasyon boyunca, ideali 3 jenerasyon)
- 1. derece akrabalarda non-obez ve erken yaŐlarda başlangıç gösteren DM yks (tip 1 DM olmayan)

Genç erişkin dönemlerinde diyabet (15-25 yaş)

MODY

- 30 Y< Hiperglisemi
- Non obez ve insülin direnci (hafif olabilir) olmaması
- En az bir (ideal olarak iki) aile bireyinde 25 yaşından önce DM tanısının konması
- 2> vertikal aile öyküsü
- Pankreatik otoantikor negatifliği (anti GAD, IAA, ICA, ZnT8)

%90 MODY

- GCK
- HNF1A
- HNF1B
- HNF4A

MODY

%14
Glukokinaz
(MODY2)

%75

%10
MODY X

Transkripsiyon faktörleri

69%
HNF1 α
(MODY3)

3%
HNF4 α
(MODY1)

3%
HNF1 β
(MODY5)

<1%
IPF1
(MODY4)

<1%
NeuroD1
(MODY6)

MODY

	Glukokinaz mutasyonu	Transkripsiyon faktör mutasyonları (HNF-1 α , HNF-1 β , HNF-4 α)
Başlangıç yaşı	Doğumdan itibaren	Adolesan/genç erişkin
Glisemi	Stabil	Progresif
Klinik	İnsidental hiperglisemi Çocukta:Tip 1DM (balayı) Gebede:GDM Yetişkin:Tip2 DM (iyi kontrollü)	Tip 1 veya Tip 2 DM
Tedavi	Diyet	1/3 diyet 1/3 SU 1/3 insülin
Diyabetik komplikasyonlar	Nadir	Sık

Table 2 Comparison of type 2, MODY, undassifiable, secondary, and type 1 diabetes in children

	Type 2	MODY	Unclassifiable	Secondary	Type 1
n	25	20	33	34	50
Female (%)	17 (68)	13 (65)	18 (56)	18 (62)	30 (60)
Median age (range)	12.8 (3.7-15.9)*	10.8 (4.2-14.8)	10.1 (2.7-15.4)	11.8 (0.1-15.3)	9.3 (0.6-15.6)
Ethnic minority (%)	14 (56)*†	0	6 (18)	11 (32)	11 (22)
Overweight/obese (%)	23 (92)*†	10 (50)	17 (59)	12 (44)	14 (28)
First degree family history (%)	14 (56)*†	20 (100)*	20 (61)	15 (44)	7 (14)
Pubertal (%)	19 (76)*	11 (55)	15 (52)	12 (41)	15 (30)
Ketonuria (%)	6 (24)†	0*	7 (23)	3 (12)	37 (74)

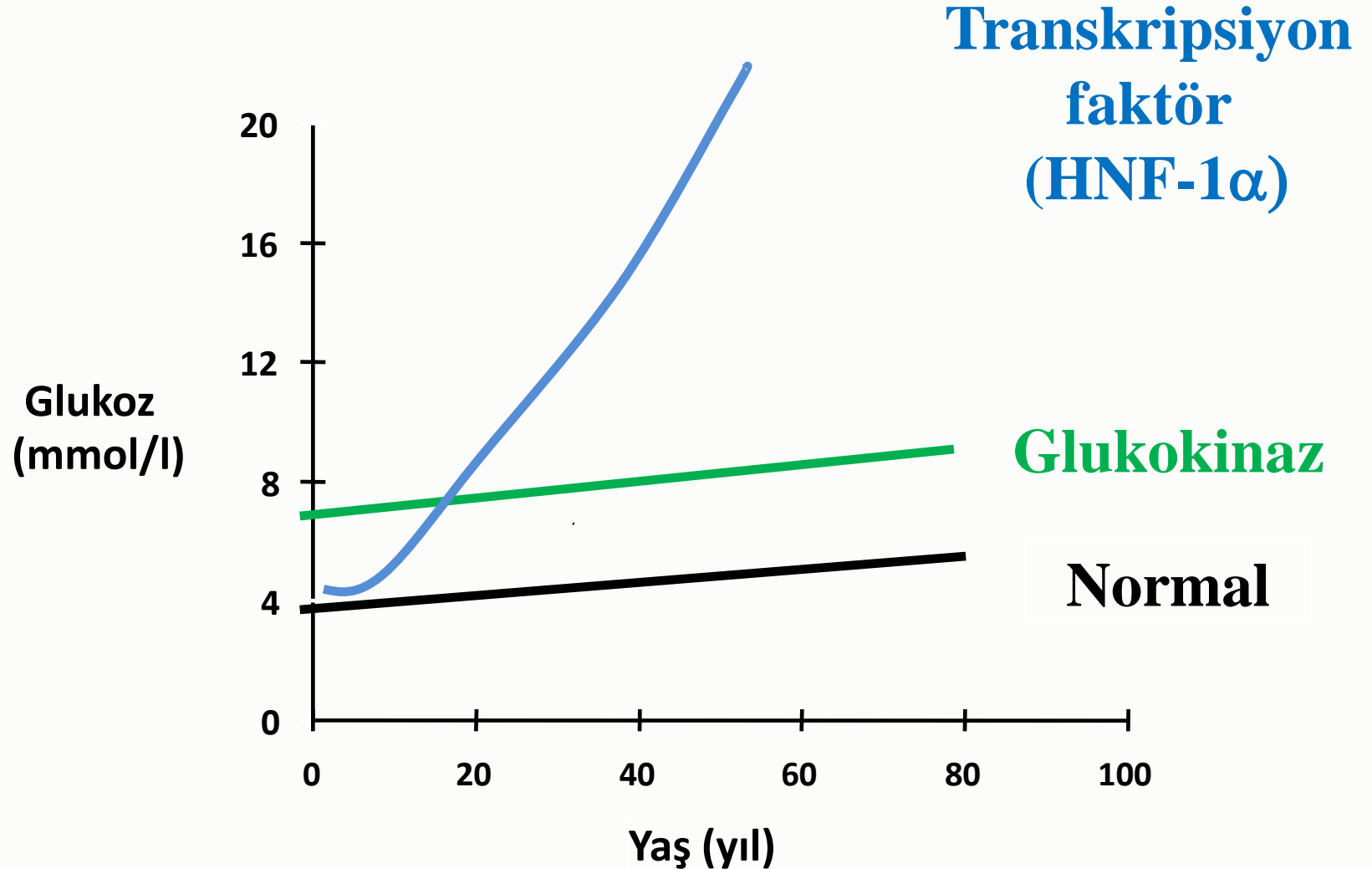
*p<0.005 v type 1.

†p<0.005 v MODY.

Statistical tests used: z test to compare proportions and Mann-Whitney U test to compare medians.

Ehtisham ve ark. 2004

İki MODY alt tipinde serum glukozun seyri

MODY tipleri ve özellikleri

MODY klinik ve genetik olarak heterojen bir hastalıktır

MODY Tipi (gen)	Klinik Özellik		Teşhis Yaşı	Tedavi
MODY1 (HNF-4 α)	<ul style="list-style-type: none"> •Zamanla hiperglisemi progresyonu •OGTT 2. saat glukoz artışı >90 mg/dl •Mikrovasküler komplikasyon	Vakaların % 85	Adolesan veya <25 yaş	SU
MODY2 (Glukokinaz)	<ul style="list-style-type: none"> •Non progressif hafif AKŞ $\uparrow$ (100-150 mg/dl), A1C < %7.5 •Anne/babada da hafif AKŞ $\uparrow$ •Çoğunlukla tesadüfen tanı konur •OGTT 2. saat glukoz artışı <60mg/dl •Ciddi hiperglisemi ve vasküler komplikasyonlar nadirdir •Hastaların sıkı takibi gereksizdir		Tesadüfen herhangi bir dönemde hafif KŞ $\uparrow$ (heterozigot)	Sadece diyet ve egzersiz (gebelikte insülin)
MODY3 (HNF-1 α)	<ul style="list-style-type: none"> •Zamanla hiperglisemi progresyonu •Kr. komplikasyon sık •Renal glukozüri (glikozüri eşiği $\downarrow$) •OGTT 2. saat glukoz artışı >90 mg/dl •Tanı için OGTT: 2. saat glikozüri •Bazen AKŞ:N, TKŞ: $\uparrow$ •Tip 1 DM olarak tanı alabilirler		Puberte sonrası (10-40 yaş)	SU
MODY4 (IPF-1)	Diyabet		< 1	Erken erişkin

MODY Tipi (gen)	Klinik Özellik	(%)	Teşhis Yaşı	Tedavi
MODY5 (renal kist ve diyabet sendromu) (HNF-1β)	<ul style="list-style-type: none"> •Renal kistler ve diğer renal anomaliler, İlerleyici diyabete bağlı olmayan böbrek fonksiyon bozukluğu, böbrek yetersizliği •Genital anomaliler •Pankreas atrofisi (ekzokrin ve endokrin fonksiyonlarda azalma)	3	Puberte sonrası	İnsülin
MODY6 (NEUROD 1)		< 1	Erken çocukluk	İnsülin
MODYX	Bilinmiyor/heterojen ?	10-20 (Japonlarda %80)	Heterojen	

Ayırıcı tanı

	Tip 1	Tip 2	MODY
Başlangıç yaşı	< 25 yaş	>25 yaş Obezite varsa adolesan	< 25 yaş
Özellikle görüldüğü ırk veya etnik grup	Tüm	Zenci, İspanyol kökenli ve kızılderililerde	Beyaz
Başlangıç	Akut, ciddi	Sinsi	Sinsi
Ketozis, ketoasidoz	+	Nadir	Nadir
Obezite	Populasyondaki oranda	> %90	Populasyondaki oranda
Diyabet oranı	% 70-80	% 20-25	% 1-2
1. derece akrabalarda oran	% 5-10	% 80	% 100
Ailede 2 kuşak etkilenmesi	%14	%70	%96
Ailede 3 kuşak etkilenmesi	%2	%50	%74
Etkilenen ebeveyn	0-1	1-2	1
Kalıtım şekli	Poligenik	Poligenik	Monogenik (OD)

Ayırıcı tanı

	Tip 1	Tip 2	MODY
Metabolik sendrom bulguları/ insülin direnci	-	+	-
Lipid	N	HDL ↓, TG ↑	HDL >45 mg/dl
Akantozis nigrikans	-	+	-
İnsulin bağımlılığı	+	-	-
Adacık antikoru	+	-	-
C-peptid (ng/ml)	< 1	1.5-3	0.3-2

Tanı

- Genetik analiz seçilmiş vakalarda ve tecrübeli merkezlerde yapılmalıdır
- Her bir genin maliyeti: 600 \$
- Bazı durumlarda “maliyet-etkinlik” açısından faydalı olabilir:

İsviçre’de: Tip 1 DM’nin yıllık tedavi maliyeti: 2050 euro

MODY’nin yıllık tedavi maliyeti: 410 euro

Vaka 2

- 28 Y, Kadın, bekar
- 11 yıl önce diyabet tanısı konmuş (17 Yaş)
- İlk bir yıl adını hatırlamadığı OAD verilmiş
- Sonra NPH ve kristalize insülin verilmiş
- Gelişen hipoglisemiler nedeni ile 1 yıl önce insülini kesmiş
- Bu süre içinde herhangi bir sorun yaşamamış, hiç komaya girmemiş, kan şekerini takip etmemiş
- Baba ve babaanne DM

Fizik Muayene

- TA:120/70 mm Hg
- Bel çevresi:84 cm, Boy:1.58 m, VA:62 Kg, VKI:25 Kg/m²

Laboratuvar

- A1C: %9.9
- AKŞ:197 mg/dl
- Spot idrar protein ve glukoz (-)
- Mikroalbuminüri (-)
- Ketonüri (-)
- T. Kolesterol:131 mg/dl
- TG:79 mg/dl
- HDL-K:36 mg/dl
- LDL-K:79 mg/dl

Klinik seyir

- 4x4 Ü kristalize insülin ve 1x6-8 NPH insülinle KŞ:80-120
- NPH sabah 8 akşam 4 Ü ile benzer profil elde edilmesi üzerine
- İnsülin kesildi, takiplerde; AKŞ:120-180, TKŞ:200-300 mg/dl
- İnsülin C-peptid cevapları için OGTT yapıldı

Laboratuvar

75 gr OGTT

Dakika	0	30	60	90	120
Glukoz (mg/dl)	138	235	283	323	294
İnsülin (μ U/ml)	< 2	11.4	14.1	9.5	9.6
C-peptid (ng/ml)	1.02	2.8	4.29	3.51	2.58
İdrarda glukoz (mg/dl)	Negatif				1000

Tedavi

- Hastaya glimepirid 1x0.5 mg tb başlandı
- Bir hafta sonraki AKŞ:90 mg/dl, TKŞ:140 mg/dl

Vaka 2: MODY özellikleri

- Baba,babaaanne ve kendisi DM (3 vertikal aile öyküsü)
- 17 Yaş (<25 yaş)
- İlk 1 yıl OAD kullanımı son 1 yıl ilaçsız (DKA öyküsü yok, ketonüri -)
- ID yok (VKI:25 Kg/m² , KB:N, Dislipidemi yok, AN yok)
- Açlık c-peptid: 1 (0.3-2 ng/ml)
- OGTT 2. saat glukoz artışı >90 mg/dl ve 2. saat glikozüri ⇒ MODY3 (HNF-1α)
- SU' lere sensitif: Glimepirid ile KŞ regüle

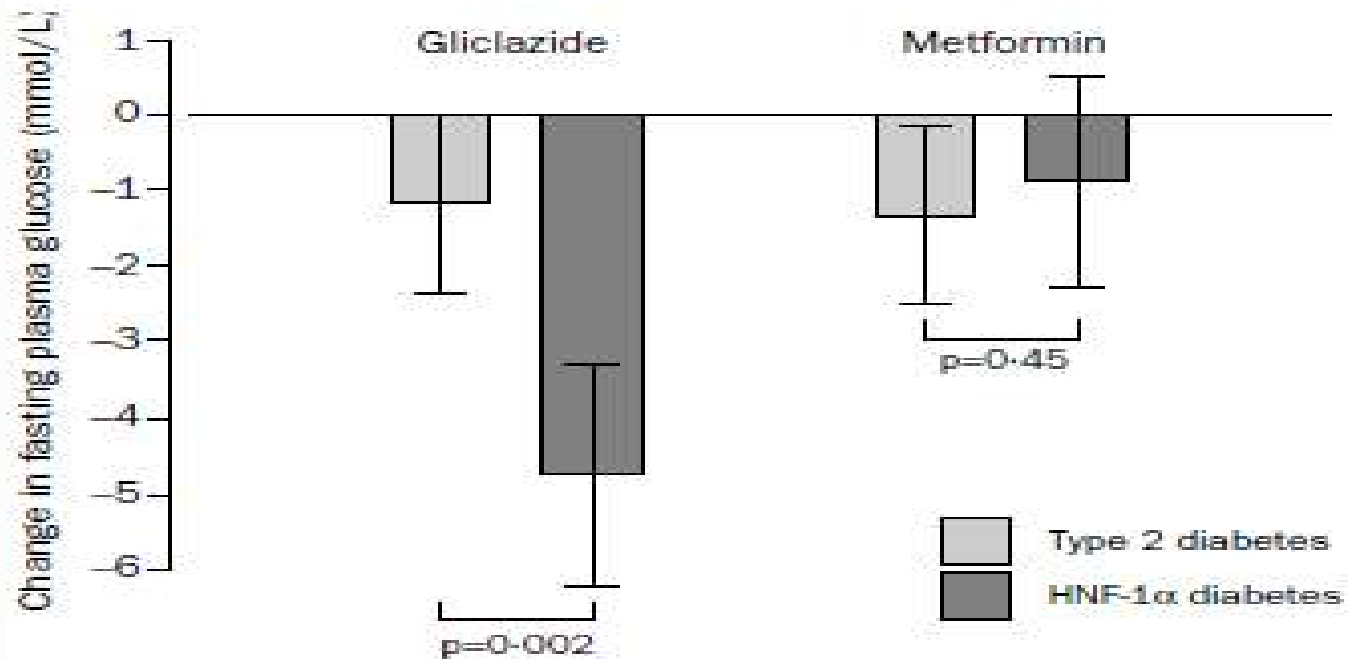

Figure 2: **Response to gliclazide and metformin in type 2 diabetes and HNF-1 α diabetes**

Bars are 95% CI.

Vaka 3

- 30 Y, Kadın, Araştırma görevlisi
- Gebelik planlayan hasta kontrol amacıyla başvurdu
- Öyküsünde ilk olarak tıp fakültesi öğrencisi iken (20 yaş) AKŞ'ni 110 mg/dl ölçmüştü
- Sonraki ölçümlerde AKŞ:100-120 mg/dl ve TKŞ:100-140 mg/dl
- Boy:170 cm, VA:59 Kg, VKİ:20 Kg/m²
- Anne: 45 yaşında DM tanısı almış, gliclazid ve metformin tedavisi altında diyabeti regüle
- Anneanne:35 yaşında ex
- 5 kardeşler, kardeşlerde bilinen diyabet yokmuş
- Dede ve ninelerde bilinen DM öyküsü yok

Vaka 3

- AKŞ:115 ve 127 mg/dl, TKŞ:120 mg/dl
- A1C:%5.93
- Glikozüri(-)
- T.Kolesterol:203 mg/dl
- TG:117 mg/dl
- HDL:78 mg/dl
- LDL:102 mg/dl

OGTT sonuçları

Dak.	0	30	60	90	120
Glukoz (mg/dl)	107	189	149	139	136
İnsülin (μ U/ml)	5.60	3.94	1.76	1.81	3.17

Gebelik takibi

Tarih	Gebelik ayı	AKŞ (mg/dl)
03/2009	1. ay	116
07/2009	5. ay	101
09/2009	7. ay	96

7. ay OGTT (100 gr)

Saat	0.	1.	2.	3
Glukoz (mg/dl)	98	189	106	90

- 35. haftada ikiz bebek doğuran hastanın bebek doğum ağırlıkları:2400 ve 2500 gr

Vaka 3: MODY özellikleri

- 20 yaşında: tesadüfen AKŞ yüksek, sonrası AKŞ sürekli hafif yüksek, TKŞ ve A1C:N
- Anne DM, 4 kardeş, nine ve dede ?
- VKİ:20 Kg/m² , dislipidemi ve AN yok
- Non progressif hafif AKŞ ↑ ve OGTT 2. saat glukoz artışı <60mg/dl (MODY2 -Glukokinaz)
- Glukokinaz geni

Vaka 4: 10 yıl Tip 1 DM olarak izlenen hasta

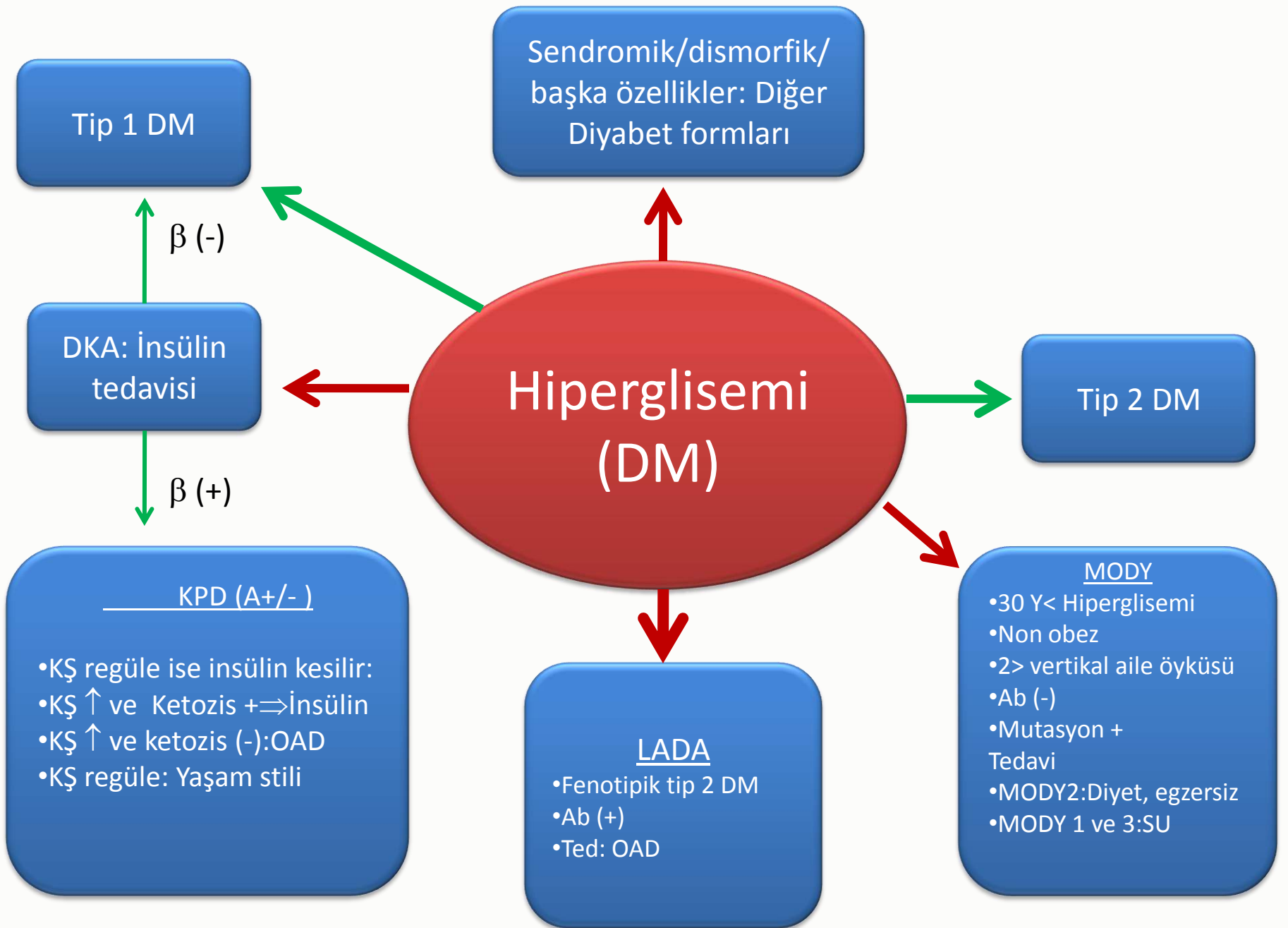
- 29 Y, K
- 80 U/gün insülin (bazal/bolus) kullanmasına rağmen AKŞ>200 ve üzerinde ölçüldüğü
- DKA öyküsü yok
- İştahı normal olmasına rağmen kilo alamıyor
- Baba ve iki amca DM
- FM: TA:100/60 mm Hg, Boy:160 cm, VA: 40 kg, VKİ: 16 kg/m²

	17 Nisan 2006 (baş vuru)	25 Temmuz 2006 (kontrol)
	Glargin ve lispro insülin: TD:150, VA:40	Metformin 2x850 mg ve fenofibrat 1x200 mg İnsülin TD:72 VA:43 Kg
Açlık kan şekeri (mg/dl)	390	140
Tokluk kan şekeri (mg/dl)	350	200
Açlık insülin (µIU/ml)	55	
Tokluk insülin (µIU/ml)	48	
C peptid (ng/ml)	2.8	
A1C (%)	11.2	8.2
Serum kreatinin (mg/dl)	0.6	
Total kolesterol (mg/dl)	150	
Trigliserid (mg/dl)	997	453
LDL kolesterol (mg/dl)	27	
HDL kolesterol (mg/dl)	35	
AST (U/l)	44	52
ALT (U/l)	56	76
Alkalen fosfataz (U/l)	153	

JENERALİZE LİPODİSTROFİ

Vücut yağ kaybı ile seyreden ciddi insülin direnci ve dislipidemi gibi metabolik bozuklukların eşlik ettiği diyabet (lipoatrofik diyabet)

Tip1 DM
Tip 2 DM
GDM

Glukoz toksisitesi
Tip 1 DM (balayı dönemi)
Tip 1 ve tip 2 dışı diyabet

Aile öyküsü

FM (AN, VKİ, Dismorfik bulgular)

Şüpheli durumlarda insülin başlamak ve takiplerde karar vermek

-B hücre fonksiyonu

-Pankreas Ab